

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ ΣΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Η Σιάτιστα είναι η πόλη της Μακεδονίας, που συνέβαλε σημαντικά με ποικίλη προσφορά ανδρών και χρημάτων για να πάρει τη μεγάλη απόφασή του ο Παύλος Μελάς να αφήσει την ήρεμη οικογενειακή ζωή και να δοθεί ολοκληρωτικά στον σκληρό αγώνα του Μακεδονομάχου. Αυτό γράφει ο αείμνηστος ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς για τη Σιάτιστα.

Η Σιάτιστα υποδέχεται με ενθουσιασμό τον ήρωα του Μακεδονικού αγώνα Παύλο Μελά. Συστηματική εργασία όμως άρχισε από τον σχηματισμό στη Σιάτιστα της Εθνικής Επιτροπής από τον πρωτομάρτυρα του Μακεδονικού Αγώνα Παύλο Μελά, ο οποίος επισκέφθηκε τη Σιάτιστα ως ζωέμπορος με το γιατρό Κοζάνης Μεταξά στις 22 Ιουλίου 1904 και παρέμεινε στη Σιάτιστα μια ημέρα, όπου ίδρυσε το Συμβούλιο Άμυνας. Το συμβούλιο που σχηματίστηκε αμέσως χωρίς δισταγμό από 3 γιατρούς και 3 καθηγητές άρχισε να εργάζεται με ηρωική αυταπάρνηση και κατέληξε σε πλήρη συμφωνία.

Από τη Σιάτιστα λοιπόν ο Παύλος Μελάς έγραψε στη γυναίκα του Ναταλία. «Σήμερα είμαι ακόμα πλέον ευτυχής. Ναι δεν θα χαθεί αυτό το έθνος. Έχει τόσους και τόσους πατριώτες, ώστε είναι αδύνατον να μην επικρατήσει, όταν τεθούν εις κίνησιν και χρησιμοποιηθούν δεόντως οι δυνάμεις του».

Το σώμα του Παύλου Μελά και άλλα ανταρτικά σώματα στελεχώνονται από δεκάδες, πολλοί από τους οποίους σκοτώθηκαν στα βουνά της Μακεδονίας. Αλλά και με ένοπλους άνδρες βοήθησε η Σιάτιστα τον Μακεδονικό Αγώνα. Ο Παύλος Νεράντζης ή Καπετάν Περδίκας ήταν από τους πρώτους που παρέσυρε στην ιλιγγιώδη δύνη του ο Μακεδονικός Αγώνας. Πρωτοπαλικάρο του Καπετάν Περδίκας ήταν ο Σιατιστινός Θωμάς Καράτζιας, στη μνήμη του οποίου στήθηκε αναμνηστική πλάκα στην πλατεία της γειτονιάς του (στη Γεράνεια) Σιάτιστας. Ο Σιατιστινός Γεώργιος Κοτσώνας ή Καπετάν Αρίδας έγινε ο τελειότερος τύπος οδηγού σωμάτων και όπλων, που θαυμάστηκε από όλους τους αρχηγούς για το θάρρος και την εφευρετικότητά του.

Επίσης και πολλοί Σιατιστινοί προσέφεραν μεγάλες υπηρεσίες στο Μακεδονικό Αγώνα.

Ακόμα τα επιβλητικά αρχοντικά της Σιάτιστας και οι παλιές εκκλησίες αυτής χρησιμοποιήθηκαν σαν αποθήκες όπλων και λοιπών πολεμικών ειδών. Η Επιτροπή Άμυνας της Σιάτιστας είχε κατορθώσει να μνήσει στο Μακεδονικό Αγώνα αξιωματούχους Τούρκους, οι οποίοι προσέφεραν πολλές υπηρεσίες στο Μακεδονικό Αγώνα: Τέτοιοι υπήρξαν 1) οι Μπέηδες της Νεαπόλεως Ναντίρ - Μπέης, Καπλάμπης, Χατζήμπης και 2) ο υπαστυνόμος Σιάτιστας Τούρκος Αλή Τσαούσης, από το Ντοβράτοβο Γρεβενών.

Να και τέσσερις επιστολές που δημοσιεύονται στο βιβλίο της Ναταλίας Μελά «Παύλος Μελάς» και φανερώνουν τη δράση της Σιάτιστας στο Μακεδονικό Αγώνα. «Κριτσοτάδες, Κυριακή 7 Μαρτίου 1904. Το σώμα μας αυξάνεται κατα δύο λαμπρούς Μακεδόνας της Σιάτιστας. Πρόκειται δια τον Γεώργιον Λιουλιάκην και Ανδρέαν Καλαμπούκαν. Είναι πρώτης τάξεως άνθρωποι, επι 14 έτη πολεμήσαντες τους Τούρκους εις την Μακεδονίαν».

«Τετάρτη 10 Μαρτίου 1904 Εξω το Παλαιοκάστρου προς Ν. της Σιατίστης: Αγαπητή Νάτα, σήμερα βλέπεις είμεθα κατηυλισμένοι αρκετά πλησίον της Σιατίστης». «Παλαιοκάστρον, Πέμπτη 11 Μαρτίου 1904 . Μέχρι της Σιατίστης εχρειάσθημεν 2 ώρας και 10 ταχείας πορείας επι ελεεινοτάτου δρόμου με φοβερόν καλντιρίμι. Εις την Σιάτισταν διερχόμεθα υπο τον τουρκικόν στρατώνα. Έχει φώς αλλά ουδείς κινείται,

αν και φωτιζόμεθα λαμπρά απο την νύκτα. Απο την Σιάτισταν εγκαταλείπομεν το καλντιρίμι και εξακολουθούμεν τον δρόμον μας ανα τα φοβερά πετρώδη όρη ανεβοκατεβαίνοντας 6 τοιάτα, σκοντάπτοντες και στραγγουλίζοντες τα πόδια μας ανα πάσαν στιγμήν».

Κοζάνη, Πέμπτη 22 Ιουλίου 1904. Σήμερα είμαι ακόμη πλέον ευτυχής. Το πρωί, εις τας 4, ενώ η Κοζάνη εκοιμάτο ακόμη, εξήλθον της φυλακής μου με τον υπηρέτην της Μητροπόλεως, ο οποίος με οδήγησε έξω της πόλεως, όπου μετ' ολίγον ήλθαν εφ' αμάξης ο Μεταξάς με τον γαμβρόν του (φαρμακοποιόν εν Σιατίστης) και την κόρην του. Εβάλαμεν 3 ώρας και 1/4 δια να φθάσωμεν εις Σιάτισταν. Αφού ανήλθομεν επι τέλους επι του υψηλοτάτου λόφου, όπου είναι κτισμένα αι δύο συνοικίαι της Σιατίστης, είδα τους φοβερούς πετρώδεις λόφους, όπου εταλαιπωρήθημεν τότε. Διασχίζομεν την κάτω συνοικίαν Γεράνειαν. Μας κοιτάζουν με περιέργεια όλοι οι κάτοικοι, όλοι έλληνες με ωραία παραστήματα και υπερήφανον όψιν. Μετά την Γεράνειαν διακόπτεται η πόλις επι 200 μέτρα και αρχίζει ο επάνω μαχαλάς. Εις την είσοδον του είναι το Γυμνάσιον, ωραίον και μεγάλο κτίριον το οποίον εδώρησεν εις την πατρίδα του ένας Σιατιστεύς. (Είναι ο Μέγας Ευεργέτης της Σιατίστας Ιωάννης Μιχ. Τραμπαντζής). Αμέσως μετά το γυμνάσιον είναι το Μητροπολιτικόν οίκημα και απέναντι αυτού και παρέκει το παρθεναγωγείον. Επήγαμεν αμέσως εις του συμπεθέρου του Μεταξά το σπίτι, καλλίστου και ευγενέστατου γέροντος. Εις τας 5μμ ο Μεταξάς, εγώ, ο διευθυντής της αστικής σχολής (εδώ πρόκειται για τον Σιατιστέα Ιωάννην Αποστόλου, ο οποίος έγγραψε την ιστορίαν της Σιατίστης) και η γυναίκα του, εφύγαμεν πάλιν για Κοζάνην. Ο ειρημένος διευθυντής καθ' οδόν ωμιλούσε διαρκώς με τον Μεταξά δια τον πατέρα του, που είχε γνωρίσει κατα το εκπαιδευτικόν συνέδριον την άνοιξην. Εγώ ήμουν ζωέμπορος και δεν μου παραμιλούσε...»